

Aktívülés műszaki értelmiségieknek

Napjaink egyik jellegzetessége, hogy szinte nem is lehet kielégíteni az információéhséget. Látjuk-halljuk a tv-ben, a rádióban, és olvassuk a lapokban a gazdasági élet ezernyi részterületéről szóló híradásokat, s lám, valahányszor előadást szerveznek különböző társadalmi szervezetek ebben a témakörben, a hallgatóságot nem kell különösebben toborozni. Legtöbbször a kíváncsiság viszi el a rendezvényekre. Újat, friss adatot hallani arról, hogy éppen most miként alakul népgazdaságunk helyzete, miféle perspektívák állnak munkaszervezetek — az iparvállalatok és szövetkezetek — előtt. Tényekre vagyunk kíváncsiak, amelyeket tovább lehet gondolni, s amik alapján valamivel pontosabban láthatjuk a reánk váró feladatokat.

A műszaki társadalom gazdasági információigénye természetesen az átlagosnál is nagyobb. Bőséges magya-

rázat erre, hogy a mérnököknek, technikusoknak, közgazdászoknak mindenképp munkájuk során kalkulálniuk kell a legfrissebb adatokkal, különben nem lehetnek eleget a velük szemben támasztott társadalmi elvárásoknak. Jól szolgálja tehát érdekeiket az MTESZ megyei szervezete, amikor igazán bőséges információt biztosító előadásokat szervez a műszakiaknak. Mint például tegnap, szerda délután Szegeden, a Technika Házában, ahol dr. Komócsin Mihály, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a megyei pártbizottság első titkára tartott aktuális gazdaságpolitikai témáról szóló előadást. Hallgatósága — megyénk tudományos és gazdasági életének több száz vezetője — az MTESZ-székház valamennyi helyiségét megtöltötte. Szükség volt a zárt láncú televízióhálózatra is, amelyen keresztül a klubtermekben, és a folyosókon helyet foglalók is követhették az elhangzottakat.

Személyi változás

Szerda délután a Fővárosi Tanács Pártbizottsága ülést tartott, amelyen részt vett és felszólalt Maróthy László, a Politikai Bizottság tagja, a Budapesti Pártbizottság első titkára. A Fővárosi Tanács Pártbizottsága Bornemissza Sándor első titkárt más fontos megbízatása miatt, érdemei elismerése mellett felmentette tisztviseléséből. A Fővárosi Tanács Pártbizottsága első titkárává Varga Sándort, a Budapesti Pártbizottság közigazgatási és adminisztratív osztályának osztályvezető-helyettesét választotta meg.

Bornemissza Sándort, az Elnöki Tanács eredményes munkásságáért a Munka Erdemrend arany fokozatával tüntette ki, amelyet Maróthy László adott át.

(MTI)

Napirenden: a diákmunka és a kulturális igazgatás

Képviselők tanácskozása

Két témával foglalkozott az országgyűlés kulturális bizottsága szerdán, a Parlamentben tartott ülésén: tájékoztattak a diákmunkaerő foglalkoztatásának tapasztalatairól és megtárgyalták a „tájékoztató a kulturális területeken folyó államigazgatási típusú irányítás reformjával kapcsolatos feladatokról” című művelődési minisztériumi előterjesztést.

Az első napirend anyagát összeállító Állami Ifjúsági Bizottság nevében Nagy Sándor, az AIB titkára egyebek között elmondta: a diákmunkaerő foglalkoztatásának helyzetével kapcsolatos tájékoztatót hét főhatóság, minisztérium új elemek figyelembevételével állította össze. A tanulmányi idő alatt mintegy félmillió fiatal vesz részt különböző munkákban. Míg korábban ez a tevékenység elvileg a pályaválasztást szolgálta, az utóbbi időben — a megváltozott körülményekhez alkalmazkodva — mindinkább előtérbe került a népgazdaságot segítő szerepe. A diákok tevékenysége nélkül ugyanis ma már szinte elképzelhetetlen, hogy a különböző mezőgazdasági feladatokat idejében oldják meg a gazdaságok. A szorgalmi időben végzett munka továbbfejlesztése érdekében fontos, hogy a diákokat irányító pedagógusokat mind érdekeltebb tegyék; az ipar a korábbinál több munkalehetőséget kínáljon; s a tanuló lehetőség szerint a képzésük jellegének megfelelő feladatokat kapjanak. Az építőipari tevékenységről szólva az AIB titkára hangsúlyozta: ennek továbbfejlesztését szolgálhatja, hogy szervezők a tanácsoknak és a munkáltatóknak ezentúl nagyobb önállóságot adnak.

Az előterjesztést követő vitában felszólalók elismeréssel szölk a diákok munkájának eredményeiről. Több javaslatot is éltek: hasznos lenne az építőiparok felügyeleti munkájának ellátására pedagógusjelölteket is felkérni; az eddiginél is alaposabban kell törődni az ilyen munkák előkészítésével, nehogy a diákok a tapasztalt szervezetlenséget, rendtelenséget általánosítsák. Hasznos lenne, ha népművelőjelöltek kis falvak vagy vállalatok művelődési házaiban tanulmányaiknak megfelelő munkát vállalhatnának. Alaposabban ki kellene dolgozni az építőiparok értékelési rendszerét, melyre olykor még a szubjektív jellemző.

A képviselők egyetértettek abban, hogy felül kellene vizsgálni: a szakközépiskolások, szakmunkástanulók szakirányú építőtáborozását nem számíthatná-e be — az eddiginél szervezettebben — a nyári kötelező gyakorlatba.

A kulturális terület irányítási reformjával kapcsolatos főbb irányelvekről, illetve tennivalókról Drecin József művelődési miniszter-helyettes tájékoztatta a képviselőket.

A kulturális terület gazdasági szabályozás-rendszerét úgy korszerűsítik — mondotta —, hogy az egyszerre szolgálja a művelődéspolitikai érdekek érvényesítését és a hatékonyabb gazdálkodást. Ez a szabályozás az érték és a siker talákozására kíván ösztönözni. Egyesleges elvek alapján szabályozza majd újra a művészi alkotások, a kulturális szolgáltatások anyagi támogatását. Meg kíván szüntetni egyes monopolhelyzeteket; mind nagyobb szerepet adva a művelődési intézmények, valamint a helyi tanácsok önállóságának.

Az elvek valóra váltását több konkrét intézkedés segíti. Egyebek között már új rendelet szabályozza a képző- és iparművészeti alkotások forgalmát: szabadon állapodhatnak meg a közületek és a képzőművészek bármely megrendelésről, és megszűnt a műtárgyak kereskedelmének állami monopóliuma is. A filmgyártásban, -forgalmazásban kialakuló új elképzelések szerint növekedik a stúdiók jövedelmérdekelttsége oly módon, hogy a nézőszámtól függően úgynevezett nézettségi prémiumot kapnak. Javasolja a tárca a filmalkotói honoráriumok felemelését is és változtatni a moziüzemi vállalatok dotációs rendszerén. A könyvkiadásban rugalmasabb, de nem ellenőrzés nélküli árpólitika érvényesíthető: a rentábilisan forgalmazható művekre nem lesz dotáció; s meg kívánják szüntetni a kiadói „profil-monopóliumokat”. Maximális önállóságot kapnak gazdálkodásukhoz a színházak, több évre szóló költségvetési dotációval. Kidolgozzák a színesfoglalkoztatás és a jövedelemdifferentiálás módjait is. Ez utóbbi lényeges: továbbra is központiág megválasztottak az alábbiak, ám a prémiumok, jutalmak a színház pénzügyi eredményeitől függenek majd.

A megvitatt minisztériumi előterjesztés hangsúlyozza: számos honorárium és díj jellegű jövedelem szabályozást korszerűsíteni kell. Olyan módosításokról van szó, melyek nyomán változnak a jövedelmek, ám ennek nincsenek költségvetési kihatásai. Ilyen jövedelemnövekedésre mód nyílik mindenütt, ahol a pénzügyi fedezetet valamely, a művelődési intézmény alaptevékenységéhez kötődő bevétel-növekedés teremti meg.

Az előterjesztést elemezve Király István (Budapest) és Csaterki Lajos (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) hangsúlyozta: kultúrpolitikánknak nem kell változtatnia alapelvein, ám óvnia kell a művelődés különböző területeit attól, hogy a „merkantilista” szemlélet ne uralkodjék el a valódi értékek rovására.

Az ilyen, lehetséges aggodalmakra válaszolva Ovári Miklós (Budapest), a bizottság elnöke vita-összefoglalójában rámutatott, hogy társadalmunkban elsőrendű politikai kérdés: mekkora a kultúra jelentősége, melynek vívmányai, melyeket minden körülmények között nemhogy védeni, de továbbfejlesztetni kell. A művelődéspolitikai tevékenység azonban függ az általános politikai törekvésektől, így az önállóság, a helyi felelősség növelésének szándékától. Nem független természetesen a gazdasági helyzettől sem, és ha abban a szférában feladatunk mind jobban becsülni a teljesítményt, az értéket — ugyanazt a gyakorlatot kell érvényesíteni a kulturális élet minden területén. A hatékonyság növelése — mondotta Ovári Miklós — nem közhely és nemcsak gazdasági fogalom: kulturális munkánk hatékonyságának fokozását, művelődéspolitikánk szocialista elemei erősítését szolgálják a különböző, a művelődési irányítás reformját szorgalmazó kezdeményezések. (MTI)

Hazaérkezett a szegedi delegáció

Kétnapos látogatását befejezve hazaérkezett a szegedi tanács küldöttség Szabadkáról. A delegáció — melynek vezetője Papp Gyula, Szeged megyei város tanácselnöke s a küldöttség

A jókora betontömbököt daruval vagy legkalapáccsal lehetett volna csak megmozdítani, szállíthatóvá tőrn. Daruval, lépkalapáccsal egyetlen társadalmi munkás sem rendelkezett, a tömbök maradtak a helyükön. Helyükön? Odavalók lennének, a lakótelepre, a fűvel benőtt térségre? Nyilvánvalóan nem. Csak hát, ugye, otmaradtak, még az építkezés idejéből... Ottfelejtődtek. Amíg egyszer csak tartott, nem is okoztak gondot, ám hogy később a házakat „belakták”, s hogy idővel kiirtották a gyomot, összeszedték a kisebb törmelékét, akkor tűntek ki igazán a környezetből. Kerülték a társadalmi munkások is azon a szombat délelőttön, amikor gereblyével, kosarakkal, lapátokkal támadásba indultak a „lakótelepi zöldterületek rendjéért” jelszóval.

Kerültették a megbonthatatlan betonötvényeket, s nem titkolták véleményüket. „Takarítunk, fűvet sarlózunk, aztán egyszer csak megjelenik majd egy autódaru, fölszántja a parkot, fölbontja, elszállítja ezt a pár monstrot, de már a földtúrát ismét csak nekünk kell elengyentünk, ha nem akarjuk a bombatölcsérféle rondaságot nézni az ablakból.” Gereblyézést, sarlózást, szemétszedést értelmetlennek, csaknem feleslegesnek tartván, bizony nem is dolgoztak túlzott lelkesedéssel az önkéntesek. Hát csoda?

„Kérem, a hallgatóim is elmennek, ha valamirevaló célt tűzhetek eléjük. De mondjam azt nekik, hogy mások hanyagságát kell jóvátenniük? Történetesen ott lakom, az Északi városrészen, a kiserdőre néz az egyik ablakunk, Tudom, hogy a tejeszacskókat, sörösüvegeket kik dobálják el. Szedessem fel azokkal, akik diakköri dolgozatukat írhatják, ötven új szóval gyarapíthatnák a szókincsüket, vagy éppen az éjszakába nyúló vitaest után alhatnak az alatt a pár óra alatt is? Megmondom őszintén, a toborzásban nem jártam az élen. Magamat is kimélem már attól, hogy értelmetlen terheket vigyek mások helyett” — így az egyetem oktatója, akivel első alkalommal napokkal a társadalmi munka-akció előtt cseréltünk véleményt. Cseréltünk, mert akkor még nem érttem vele mindenben egyet.

Másodszorra a társadalmimunka-akciót követő napokban beszélgettünk — jóval kisebb véleménykülönbséggel. Hja, a betontömbök súlyos, sőt meggyőző érvelnek bizonyultak! Az esztől levonva a magamnak szóló tanulságokat (egészen leegyszerűsítve: hinni a templomban, érvelni pedig meggyőzően, valós tényekkel, reális tapasztalatokkal felvértezettlen), most már hadd lépjek ki e betontörténet köréből.

Egy alapító emlékei

Laza Etelka alapító tag. A történelmi szemtanú hitelességével eleveníti fel a 25 évvel ezelőtti eseményeket. Már nem emlékszik, hogy 1958 februárjában hideg vagy enyhe volt az idő, de arra igen, hogy személyesen neki nagyon sok izgalmat hoztak azok a napok. Alighogy megszáradt közgazdasági diplomáján a pecsét, a szegedi népi ellenőrzési bizottság elnökhelyettesi székében találta magát. Mindössze 25 éves volt. Ma egy ilyen korú vezetőre belvárosiasan azt mondanák, szemtelenül fiatal. Banálisnak tűnik aziránt érdeklődni, könnyen, vagy nehezen lehetett eleget tenni a felelős beosztásnak, no de nem is kellett ezt kérdezni, a válasz egyértelmű volt.

— Képzelve csak el, egy teljesen vadonatúj szervezetnek kellett a helyét megtalálni a társadalomban, két évvel 56 után, a konszolidáció első éveiben. Nekem személy szerint azért is nehéz volt, mert semmiféle közéleti tapasztalattal nem rendelkeztem. A tanulópénzt meg kellett fizetni.

— Hogy lehetett 25 éves

fejjel tekintélyt szerezni? — Nehéz kérdés, annál is inkább, mert az elnök, Nyári Mihály is fiatalember volt, éppen csak a harmincas éveiben járt. Azt hiszem, hogy minket ilyen fiatalon elfogadtak, annak csak egy lehetett a titka, tisztességesen dolgoztunk és igyekeztünk segíteni mindenkin, akin csak lehetett.

— Milyen programmal kezdték a népi ellenőrzést?

— Alapvető célunk a társadalmi tulajdon védelmének a vizsgálata volt. Am, ha jól emlékszem, egy esztendő is elmúlt, amikor munkaterv alapján kezdtünk dolgozni.

— Mikor fedték fel a szegediek, hogy működik a NEB?

— Két-három év is eltelt, amíg a népi ellenőrzés népszerű, pontosabban fogalmazva, teljesen közzismert lett.

— Mi volt az ötvenes évek végén a tipikus, a „korszakos” panasz?

— Elsősorban a lakás gondok miatt kopogtattak nálunk. Akkor még nagyon kevés új lakás épült, és az otthonok többségére sem lehetett mondani, hogy minden kényelmet kielégít. Persze, a kéréseknek zömét nem tudtuk orvosolni. A közlekedés és a kereskedelem helyzetét is állandóan vizsgálnunk kellett, mert csak jött és jött a panasz. Az ötvenes évek ellátási színvonalát össze lehet hasonlítani a mai helyzettel.

— Hány évig dolgozott a népi ellenőrzésnél? És arra is kíváncsi lennék, rövid időn belül milyen változásokot ért meg ez a szervezet?

Kiömlött az aszfaltmassza a hordóból, meg is keményedett — a Széchenyi téren, a villamosok mellett. Allandósult a víztócsa — reggelként szépen meg is fagy — a Makkosnázi körút nemrégiben elkészült úttestjén. Allandóan gázzsivárgást éreznek a rókusiak a vasúti töltés közelében. Már megint irtják a fákat itt meg itt — az időben és térben egymástól távoli észrevételek közös ismertetőjele, hogy nincs különös ismertetőjelük. Lassanként már különösnékné sem tartjuk, hogy valaki dolgvégezetlen távozik a munkaterületéről, hogy indokolatlanul gondot okoz másoknak, hogy szemet szűrő apróságokkal idéz elő bosszúságot, von el pénzt, időt, fáradságot.

Nyugdíjas ismerősöm a maga példájával magyarázta a jelenséget: „még néhány éve is rendre jártam fogadóórára, írtam a bejelentéseket, ahol csak kideríthettem, megkerestem magát a felelőt. Kezdték rám úgy nézni, mint a mániákusra. Lát-szólag kedvesen megköszönték az észrevételemet, intézkedést ígértek, aztán, ahogy becsuktam az ajtót, összevették a hatam mögött. Kezdték rossz hírem lenni, pedig sosem a magam érdekében kopogtattam. Hát szükségem van nekem erre?”

Es tessék, hol vannak hát a megfelelő ellenérvek? Amelyeket ráadásul meggyőződéssel kellene előadni!

Tanácsotagot jelölték és választottak nemrégiben az egyik lakótelepen. A jelölő gyűlésen csaknem ugyanarról beszél egy huszonéves fiatalasszony, mint nyugdíjas ismerősöm. „Ígéretekkel nálunk már tele volna a padlás is, ha volna padlásunk. De csak beázó lapostetőnk van. És hivatalból feldúlt virágágyásunk, betonozott gyerekjátszóterünk. Azért még nem fáradtunk bele, még mondjuk a magunkét.” B. Mária szel-malomharca — írtam fel szavai hallatán a jegyzőfüzetembe, kérdőjellel. És felkiáltójellel a végén azt a mondatot, amit szó szerint jegyeztem fel, ugyancsak a jelölő gyűlésen: „ne fogjuk rá a felelőtlen munkára, hogy begyűrűztek hozzánk is a nehézségek!” A hozzászóló lapunk Postaláda rovatára emlékeztette a résztvevőket, kétfelől is megtámogatva a példát. „Nézzék csak meg, hány olyan panaszt tesznek közzé a Délmagyarban, aminek nem lett volna szabad panaszra fájulnia. És olvassák el, hány illetékes ad választ úgy, hogy jóformán semmit nem mond, sem igazat nem ad, sem cáfolatot — tisztelet a kivételnek!”

Mit tegyek ehhez hozzá? Csatlakozom B. Máriához. A taposomalom és a szel-malom között azért mégiscsak nagy a különbség!

Pály Katalin

— 1967-ig voltam a NEB elnökhelyettese. Akkor jöttem jelenlegi munkahelyemre, a PM Ellenőrzési Igazgatóságára, ahol most személyzeti vezetőként dolgozom. Csak mellékesen jegyzem meg, hogy itt is alapító tagként kezdtem a munkámat, hiszen ez az intézmény akkor kezdett működni. Azonban a népi ellenőrzéstől nem szakadtam el, 1967 után is több vizsgálatban vettem részt. Hosszú lenne felsorolni a változásokat. Egy bizonyos, a mai élet sokkal fenyegetőbb, s a mai irányítás jóval szakszerűbb, mint a régi. Az ellenőrzésnek ma elsősorban az a célja, hogy a gondokat, bajokat megelőzve, a vállalat-és intézményvezetőket segítse.

— Most a NEB 25 éves jubileumára készülve, sok szakemberrel beszélgettem, s akitől lehetett, kértem egy jó sztorit. Gondolom, önnek is volt egy-egy emlékezetes esete.

— Nem akarok nagy szavakat használni, de minden olyan ügy, ami az emberi gondokkal összefügg, számomra érdekes. Márpedig nemigen tudnék mondani olyan ellenőrzést, ami emberi sorssal, állapottal ne lett volna kapcsolatban. Nincs nagy sztorim, de egy vizsgálat különösen megrendített. Az állami gondozottak életkörülményeit mérők fel, és igen sok hiányosságot tártunk fel. Aztán változtattunk a helyzeten nagyon gyorsan. De szívesen emlékszem életem minden olyan mozzanataira, amikor embereken tudtam segíteni.

H. M.